

Etnologia i antropologia kulturowa

STUDIA STACJONARNE I stopnia

Obszar kształcenia. Kierunek studiów „etnologia i antropologia kulturowa” należy do obszarów kształcenia w zakresie nauk humanistycznych.

Przedmiot badań. Etnologia (używa się również terminu antropologia kulturowa) jako nauka zajmująca się opisem historią i teorią kultury łączy dwie perspektywy: (1.) humanistyczną, koncentrującą się zarówno na dokumentowaniu lub rekonstruowaniu czasowego i przestrzennego zróżnicowania kultur jak i modelowego wyjaśniania lub interpretacji znaczeniowych kultury, (2.) społeczną, dotyczącą interakcyjnego komunikacyjnego i instytucjonalnego wymiaru zjawisk kulturowych. Etnologia obejmuje analizy procesów enkulturacyjnych i akulturacyjnych oraz ich kontekstów społecznych, historycznych ekonomicznych i ideologicznych.

Kształtowanie praktycznych umiejętności. Program nauczania kładzie spory nacisk na kształcenie kompetencji społecznych oraz umiejętności działania w otoczeniu wielokulturowym, wielowyznaniowym i wielojęzycznym. Założenia teoretyczne kierunku mają praktyczne przełożenie, np. w działaniach zmierzających do ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego zarówno najbliższego otoczenia, jak i odległych regionów świata. Wiedza i umiejętności zdobywane podczas studiów pomagają w kreatywnym podejściu do artefaktów związanych z kulturą typu tradycyjnego i dostosowania ich do potrzeb współczesnego społeczeństwa. Poprzez wskazywanie możliwości ich przekształcenia, nadawania im nowych znaczeń możliwe staje się ich praktyczne wykorzystanie między innymi w sektorach kreatywnych. W trakcie studiów student zapoznaje się z podstawami wiedzy ogólnohumanistycznej oraz nabywa wiedzę specjalistyczną z zakresu etnologii i antropologii kulturowej. Poznaje praktycznie metody i techniki badawcze w ramach obozów naukowych, odbywa też praktykę terenową, której zasadniczym celem jest zapoznanie studentów ze specyfiką etnologicznej i antropologicznej pracy terenowej oraz wdrożenie do realizacji konkretnych zadań o charakterze naukowo-badawczym.

Wybrane moduły nauczania. Procesy globalizacyjne zachodzące we współczesnej kulturze spowodowały zmiany nie tylko w skali światowych systemów społecznych i gospodarczych, ale także w codziennym życiu ludzi żyjących we wszystkich regionach świata. Niektórzy badacze twierdzą, że ludzie zagubili poczucie własnej tożsamości, bliskie nam miejsca tracą swoje charakterystyczne cechy narodowe regionalne czy lokalne, stając się przestrzenią ujednoliconą pod wieloma względami. W tej przestrzeni dokonuje się na niespotykaną do tej pory skalę dyfuzja kulturowa, migracja międzykulturowa, przemieszczanie się z kultury do kultury, co powoduje że możemy mieć nie jedną, ale wiele kultur bliskich, nam dobrze znanych, swoich. Wśród wielu szczegółowych zagadnień student zdobywa wiedzę na temat etnologii Polski i Europy, kultury tzw. Globalnego Południa oraz wybranych aspektów ekologii kulturowej, antropologii migracji, antropologii płci i seksualności, czy dziedzictwa kulturowego. Ważnym elementem współczesności są media (szczególnie tzw. nowe media), w ramach których dokonuje się swoiście rozumiane kształtowanie świadomości kulturowej (w programie nauczania znajdują się moduły dotyczące specyfiki internetu, mediów społecznościowych, gamingu, e-sportu). Wielu badaczy podkreśla także alternatywne modele tworzenia kultury będące efektem konstytuowania się wokół mniejszościowych paradygmatów (tym zajmuje się np. moduł poświęcony kulturom mniejszościowym) czy grup budujących swoją tożsamość wokół kwestii narodowych lub etnicznych, ale z uwzględnieniem zmian zachodzących we współczesnym

świecie (w programie znajdują się np. moduły dotyczące antropologii władzy czy antropologii pogranicza). Ważnym rysem dzisiejszego świata jest przenikanie się dziedzin i obszarów, co wymaga użycia w analizie zjawisk kulturowych narzędzi interdyscyplinarnych.

Infrastruktura. Wydział Sztuki i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego dysponuje odpowiednią infrastrukturą umożliwiającą realizację zakładanych celów i efektów nauczania na kierunku „etnologia i antropologia kulturowa”. Tworzą ją Archiwum Polskiego Atlasu Etnograficznego, Oddział Biblioteki UŚ w Cieszynie, czytelnia czasopism, biblioteczka kierunku z archiwum brytyjskich i amerykańskich czasopism antropologicznych, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, sale wykładowe, sale ćwiczeniowe i pracownie komputerowe – w tym e-sportowa (wyposażone w nowy sprzęt audiowizualny odpowiadający współczesnym standardom i umożliwiające realizację zakładanych w programach nauczania treści kształcenia). Poza zajęciami dydaktycznymi studenci mają zapewniony bezprzewodowy dostęp do sieci komputerowej i Internetu (sieć Eduroam) na terenie całego kampusu.

Studenci mają otwarty dostęp do zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego, w tym do aktualnej literatury podstawowej i uzupełniającej zalecanej w ramach kształcenia na kierunku „etnologia i antropologia kulturowa”. Biblioteka ta wraz z 13 bibliotekami specjalistycznymi działającymi przy wydziałach i instytutach tworzy sieć biblioteczną-informacyjną Uniwersytetu Śląskiego. Organizują one warsztaty naukowo dydaktyczne dla studentów oraz pracowników naukowych, gromadząc zbiory związane z dyscyplinami naukowymi reprezentowanymi przez Uniwersytet Śląski, a także materiały źródłowe (słowniki, encyklopedie, informatory, adresowe biograficzne i inne), zbiory specjalne (starodruki, rękopisy cymelia) oraz źródła elektroniczne (baza danych czasopisma elektroniczne), dokumenty audiowizualne mikrofilmy i inne. Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego posiada jeden z największych księgozbiorów naukowych i uczelnianych na Górnym Śląsku. W sieci komputerowej Uniwersytetu Śląskiego dostępnych jest 56 baz danych i ponad 25 tysięcy tytułów czasopism elektronicznych (E-zbiory UŚ). W Internecie udostępniony jest katalog online (OPAC) zbiorów bibliecznych zakupionych po 1995 roku oraz zeskanowane katalogi tradycyjne. Na platformie śląskiej biblioteki cyfrowej umieszczane są wydawnictwa ze zbiorów biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w 2010 roku uruchomiła Uczelnianą Bibliotekę Wirtualną. Aktualnie ponad 30 000 zbiorów (w całej bibliotece wydziałowej) opracowanych jest komputerowo w systemie PROLI. Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Śląskiego udostępnia w wersji zdigitalizowanej najpoczytniejsze publikacje naukowe oraz podręczniki i skrypty, z których najczęściej korzystają naukowcy i studenci Uniwersytetu Śląskiego.

Blisko połowa wszystkich zbiorów cieszyńskiej biblioteki dotyczy etnologii i pokrewnych nauk humanistycznych reprezentujących szerokie spektrum zagadnień. W ostatnich latach konsekwentnie rozbudowywany jest księgozbiór dotyczący problematyki pozaeuropejskiej (głównie w oparciu o najnowszą literaturę obcojęzyczną), która dotąd była w zbyt małym stopniu reprezentowana. Literatura etnologiczna pogrupowana jest w dwóch katalogach: alfabetycznym i rzeczowym, a także w kilku innych działach rzeczowych według uniwersalnej klasyfikacji dziesiętnej.

Biblioteka posiada dwie czytelnie międzywydziałowe (książek i czasopism) o łącznej ilości 89 miejsc zapewniających również dostęp do Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Śląskiego. W wypożyczalni znajduje się obecnie 6 stanowisk komputerowych, w czytelni książek 2 stanowiska komputerowe, 10 natomiast w czytelni czasopism. Uzupełnienie bazy bibliecznej Wydziału stanowią biblioteki funkcjonujące na terenie Cieszyna (Biblioteka Miejska, Biblioteka Pedagogiczna oraz Książnica Cieszyńska), z których studenci chętnie korzystają.

W ramach kierunku funkcjonują również dwa archiwa etnologiczne. Jedno z nich zawiera dokumentację z badań prowadzonych przez studentów w czasie obozów naukowych na terenie Polski (ze szczególnym uwzględnieniem Śląska i Karpat) oraz na terenie Niemiec, Czech i Słowacji, a także Sudanu i Serbii. Są to materiały opisowe, fotograficzne oraz nagrania audio i video (zbiory są ciągle uzupełniane). Drugie archiwum stanowią zbiory Polskiego Atlasu Etnograficznego. Jest to depozyt Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, który

wzbogacany jest także materiałem z badań terenowych studentów i pracowników naukowych obecnego Instytutu Nauk o Kulturze. Pracownia Polskiego Atlasu Etnograficznego ulokowana w strukturze Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w kwietniu 2014 roku otrzymała dofinansowanie z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki na opracowanie naukowe i cyfryzację blisko 13 tys. fotografii, map oraz ankiet z zielnikami ze zbiorów PAE, dzięki czemu powstaje unikatowa kolekcja cyfrowa danych etnograficznych z całej Polski (udostępniana na stronie: www.archiwumpae.us.edu.pl). Ponadto funkcjonuje odrębna pracownia digitalizacyjna dysponująca specjalistyczną aparaturą naukowo-badawczą (m.in. skanerem A3 i wysokiej klasy aparatem cyfrowym). Pracownia PAE posiada w swoich zbiorach nadto kilkadziesiąt map fizycznych oraz kilkanaście eksponatów etnograficznych przydatnych do celów dydaktycznych.

Perspektywy zawodowe (sylwetka absolwenta):

- koordynator programów rozwojowych (m. in. aktywizujących osoby defaworyzowane ze względu na pochodzenie etniczne, płeć, wyznanie, wiek, status ekonomiczny),
- specjalista w branży turystycznej,
- ekspert ds. prowadzenia badań jakościowych w sektorze kreatywnym,
- przedsiębiorca w sektorze kreatywnym,
- researcher w instytucjach naukowych, biznesie oraz redakcjach prasowych,
- pracownik agencji badań rynku,
- analityk potrzeb konsumenckich,
- konsultant w ośrodkach międzynarodowej wymiany kulturalnej, handlowej i gospodarczej
- doradca ds. kulturoznawstwa na misjach specjalnych,
- specjalista ds. imigrantów i uchodźców.

Studenci mają możliwość realizowania części studiów w zagranicznych uczelniach partnerskich, wyjazdy stypendialne w ramach programu ERASMUS +, a także w krajowych uczelniach w ramach programu MOST.